

ЗБОРНИК РАДОВА

XXX СИМПОЗИЈУМ ДРУШТВА ЗА ЗАШТИТУ ОД ЗРАЧЕЊА СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ

2. - 4. октобар 2019. године
Хотел “Дивчибаре”, Дивчибаре, Србија

**ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ ОД ЗРАЧЕЊА
СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ**

ЗБОРНИК РАДОВА

**XXX СИМПОЗИЈУМ ДЗЗСЦГ
Дивчибаре
2- 4. октобар 2019. године**

**Београд
2019. године**

**RADIATION PROTECTION SOCIETY OF
SERBIA AND MONTENEGRO**

PROCEEDINGS

**XXX SYMPOSIUM RPSSM
Divčibare
2nd - 4th October 2019**

**Belgrade
2019**

ЗБОРНИК РАДОВА

XXX СИМПОЗИЈУМ ДЗЗСЦГ
2-4.10.2019.

Издавачи:

Институт за нуклеарне науке „Винча“
Друштво за заштиту од зрачења Србије и Црне Горе

За извршног издавача:

Проф. др Снежана Пајовић, научни саветник
в.д. директора Института за нуклеарне науке Винча

Уредници:

Др Михајло Јовић
Др Гордана Пантелић

ISBN 978-86-7306-154-2

©Institut za nuklearne nauke „Vinča“

Техничка обрада:

Михајло Јовић, Гордана Пантелић

Електронско издање:

Институт за нуклеарне науке ”Винча”, Мике Петровића Аласа 12-14, 11351
Винча, Београд, Србија

Тираж:

150 примерака

Година издања:

Септембар 2019.

GAMASPEKTROMETRIJSKO ISPITIVANJE ČAJEVA IZ UVOZA U PERIODU OD 2015. DO 2018. GODINE

Dubravka VUKOVIĆ¹, Mihajlo VIĆENTIJEVIĆ¹ i Gordana PANTELIĆ²

1) Naučni Institut za veterinarstvo Srbije, Beograd, Srbija, dubakaiva@gmail.com,
vicamihajlo@yahoo.com

2) Univerzitet u Beogradu, Institut za nuklearne nauke "Vinča", Beograd, Srbija,
pantelic@vinca.rs

SADRŽAJ

U radu su prikazani rezultati gamaspektrometrijskog ispitivanja različitih čajeva poreklom iz uvoza. Ispitana su 162 uzorka u periodu od 2015. godine do 2018. godine. Maksimalna vrednost za ¹³⁷Cs je iznosila 5,04 Bq/kg suvog uzorka, što ukazuje da su svi čajevi bili bezbedni za ljudsku upotrebu.

1. Uvod

Sa početkom primene nuklearne energije 1945. godine pa do danas došlo je do ispuštanja određene količine dugoživećih radionuklida u životnu sredinu, uglavnom severnu hemisferu uz dva akcidenta širih razmera (Černobilj 1986. godine i Fukušima 2011. godine). Najznačajniji i najopasniji radionuklidi izbačeni u atomsferu bili su ¹³¹I, ¹³⁴Cs i ¹³⁷Cs. Prva dva su su kraćeg perioda poluraspada (8,02 dana i 2,07 godina), a ¹³⁷Cs je dugoživeći proizvedeni radionuklid (period poluraspada je 30,07 godina).

Nakon akcidenta, ljudi su najviše izloženi radioaktivim materijama koje potiču iz vazduha i padavina, ili od kontaminirane hrane, a manje preko korenovog sistema biljaka. Zbog svog dugog perioda poluraspada ¹³⁷Cs ostaje u životnoj sredini, naročito u zemljištu, više decenija, i tada se preko korena prenosi u biljke, odnosno u lanac ishrane životinja i ljudi, pa predstavlja značajan faktor rizika. Merenja u Srbiji su pokazala da je aktivnost ¹³⁷Cs u zemljištu značajna i posle 30 godina od akcidenta [1, 2].

Pored redovnog monitoringa radioaktivnosti [2], vrši se stalna kontrola uvoznih uzoraka. Kontrolišu se različiti uzorci hrane značajne za ishranu stanovništva.

Čaj je posle vode drugi napitak po količini koji se konzumira u svetu. Najviše se proizvodi crni i zeleni čaj u mnogim zemljama kao što su Kina, Indija, Turska, Japan, Vijetnam, Argentina i Iran. Procenjuje se da se svake godine proizvede tri miliona tona čaja, a za to su potrebne velike površine. Zbog velike količine lišća na ovim površinama, ispitivanje aktivnosti radionuklida u čaju ekvivalentno je monitoringu radioaktivnih padavina.

Černobilj je doveo do neravnomerne kontaminacije u Evropi, pa i u Turskoj, koja je veliki proizvođač čaja. Plantaže na obali Crnog mora su imale aktivnost ¹³⁷Cs i do 30000 Bq/kg suve mase. Te vrednosti su se smanjivale sa svakom žetvom, tako da sada ne prelaze 70 Bq/kg [3].

Akcident u Fukušimi je bio manjih razmera od onog u Černobilju. Merenjima u Evropi nađena je kontaminacija u tragovima [4]. Međutim, Japan je pretrpeo veliku štetu, pa velike količine čaja nisu bile za upotrebu zato što su vrednosti prelazile dozvoljenih 500

Bq/kg. Dozvoljena aktivnost ^{137}Cs je smanjena posle akcidenta na 100 Bq/kg što je manje nego u svim drugim zemljama.

2. Materijal i metod

U periodu od 2015. godine do 2018. godine ispitano je 162 uzorka čaja. Analizirani su čajevi iz uvoza i to crni, zeleni, različite biljne mešavine kao i hibiskus, kamilica, menta, čubar i drugo. Da bi se izvršila homogenizacija, uzorci su mleveni i pakovani u Marinelli posude od 1 litar. Aktivnost radionuklida je određivana gamaspektrometrijskom metodom merenjem na HPGe poluprovodničkom detektoru firme ORTEC, relativne efikasnosti 30% i rezolucije 1,8 keV na energiji od 1332,5 keV. Energetska kalibracija i efikasnost je određena pomoću standarda od 1 litar Češkog metrološkog instituta. Kvalitet merenja je potvrđen učešćem u međulaboratorijskim poređenjima. Vreme merenja je iznosilo 3600 s, a po potrebi su vršena i duža merenja. Osnovno zračenje je mereno 60000 s.

3. Rezultati i diskusija

U najvećem broju izmerenih uzoraka čajeva iz uvoza aktivnost ^{137}Cs je bila ispod granice detekcije. U tabeli 1 su prikazane maksimalne izmerene vrednosti za aktivnost ^{137}Cs u čajevima po godinama. Maksimalne vrednosti su se kretale od 1,97 Bq/kg suve mase do 5,04 Bq/kg suve mase, bez nekog većeg odstupanja po godinama.

U poređenju sa rezultatima merenja biljnih čajeva sa naših planina Maljen, Zlatibor i Tara vrednosti su slične: 0,9 - 45 Bq/kg, sa izuzetkom borovnice do 120 Bq/kg. Mada treba istaći da to nisu plantažno gajene biljke pa su neke vrednosti veće [5].

Tabela 1. Aktivnost ^{137}Cs (Bq/kg) u čajevima iz uvoza.

Godina uvoza	Broj uzoraka	Maksimalna izmerena aktivnost ^{137}Cs (Bq/kg)
2015	46	5,04
2016	16	1,97
2017	26	2,37
2018	74	4,50

4. Zaključak

Na osnovu prikazanih rezultata merenja radioaktivnosti u čajevima iz uvoza za dati period, može se zaključiti da se u ispitivanim uzorcima može detektovati ^{137}Cs , ali u veoma malim količinama (manje od 10 Bq/kg) koje ne predstavljaju problem za ljudsku konzumaciju.

5. Literatura

- [1] G. Pantelić, M. Eremić-Savković, V. Vuletić. Ispitivanje zemljišta u okviru programa monitoringa radioaktivnosti životne sredine u Srbiji. *Kontaminacija zemljišta Srbije radionukleidima i mogućnost njihove remedijacije, monografija*, urednik/editor dr Mirjana Stojanović, ITNMS, Beograd, 2006, 141-164.
- [2] G. K. Pantelić, M.M. Janković, J. D. Krneta Nikolić, D. J. Todorović, M. M. Rajačić, N. B. Sarap. Akcidenti i monitoring radioaktivnosti, *Černobilj 30 godina posle -monografija*, Beograd, 2016, 19-42.
- [3] M. Zehniger, F. Kammerer, M. Wagmann. Radionuclides in tea and their behaviour in the brewing proces. *J. Environ. Radioac.* 192, 2018, 75-80.
- [4] D. Vuković, M. Vićentijević, G. Pantelić. Gamaspektrometrijska kontrola hrane za ljude i životinje nakon akcidenta u Černobilju. *Černobilj 30 godina posle-monografija*, Beograd, 2016, 136-144.
- [5] B. Mitrović, J. Ajtić, S. Grdović, V. Andrić, M. Lazić, B. Vranješ. Radiocezijum u životnoj sredini planinskih regiona na teritoriji republike Srbije. *Černobilj 30 godina posle-monografija*, Beograd, 2016, 127-135.

GAMMA SPECTROMETRY TESTING OF IMPORTED TEA IN PERIOD FROM 2015 TO 2018

Dubravka VUKOVIĆ¹, Mihajlo VIĆENTIJEVIĆ¹ and Gordana PANTELIC²

1) *Institute for veterinary medicine of Serbia, Belgrade, Serbia, dubakaiva@gmail.com, vicamihajlo@yahoo.com*

2) *University of Belgrade, Vinča Institute of Nuclear Sciences, Belgrade, Serbia, pantelic@vinca.rs*

APSTRACT

The paper presents the results of gamma spectrometry testing of different imported tea. 162 samples were tested during the period from 2015 to 2018. The maximum value for ¹³⁷Cs was 5.04 Bq/kg of dry sample, indicating that the all tea samples were safe for human use.